

L-Għażla

favur ambjent, trasparenza u impenn soċċali

Programm Elettorali

ALTERNATTIVA
DEMOKRATIKA

**L-Għażla
favur
ambjent
trasparenza
impenn soċjali**

L-Għażla favur • ambient • trasparenza • impenn soċjali

Alternattiva Demokratika - Ottubru 1996

Alternattiva Demokratika, Valletta Buildings, Triq Żekka, Valletta, Malta
Tel: 240334 Fax 224745

ħajr l-İll-Federation of European Greens għall-ghajjnuna biex ikun ippubblikat dan il-programm

Programm Elettorali

Proposti ta' l-Alternattiva Demokratika - Elezzjoni 1996

Werrej	paġna
Daħla	5
Ambjent	6
Għawdex	8
Mertu flok bażużli	8
President tar-repubblika	9
Ġustizzja	9
Ordni pubbliku	9
Il-korruzzjoni u l-isparpaljar tal-fondi pubblici	10
Il-maġistratura - ghoddha li taħdem kontra l-korruzzjoni u l-abbuż ta' poter	10
Direttur tal-Verifika	11
Tenders pubblici	11
Biex il-korrott ma jgħaddihiex lixxa	11
Whistle Blower	12
Minn fejn iġibu l-flus il-partiti	12
Art tal-Gvern	12
Referendum propožittiv	12
Id-dritt għall-informazzjoni	12
Ix-xandir	13
Awtorita' tax-Xandir	13
Kunsilli Lokali	13
Maltin li jaħdmu jew jistudjaw barra	13
Sistema elettorali	14
Ċittadinanza doppja	14
Parteċipazzjoni fuq il-post tax-xogħol	14

Djar	14
L-Edukazzjoni	16
Kultura u Wirt Kulturali	18
Saħħha	18
Droga	19
Alkɔħol	20
Anzjani	20
L-emarġinati	21
Divorzju	21
Qorti tal-familja	22
Wirt	22
Tfal illeġġitmi	22
Volontarjat	22
Ugwaljanza bejn is-sessi	23
L-istupru	23
Persuni b'dizabilità	23
Għoli tal-ħajja	24
Il-Konsumatur	24
VAT	25
Privatizzazzjoni	26
It-tarzna	26
Relazzjonijiet Industrijali	26
Impjegati taċ-ċivil	27
Kuntratti definiti	27
L-ambjent fuq il-post tax-xogħol	27
Sigurta' f'postijiet ta' divertiment	28
Turiżmu	28
Il-biedja	28
Sports	29
L-Unjoni Ewropea	30
Relazzjonijiet mal-Libja	31
Refugjati u ħaddiema Barranin	32
	32

DAHLA

Fl-elezzjoni li ġejja l-poplu Malti jrid jagħmel għażla bejn li jivvota lil xi wieħed mill-partiti tradizzjonali li f'hafna affarijiet jixxiebhu u jimitaw lil xulxin, jew inkella għandux jivvota lil Alternattiva Demokratika li trid tagħti leħen lil min m'għandux leħen fis-soċjetà tagħna. AD fis-snin li ilha mwaqqfa wriet impenn shih favur trasparenza u *accountability* fl-amministrazzjoni tal-pajjiż, favur difiża b'sahħitha ta' l-ambjent fid-dimensjonijiet kollha tiegħu, favur l-ugwaljanza tal-liġi li għandha tkun applikata bl-istess mod kemm maž-żgħir kif ukoll mal-kbir, favur soċjetà bbażata fuq il-mertu u l-hila u mhux aktar fuq il-klikek u l-bažużli, favur soċjetà li ma tinsa lil hadd.

Il-PN u l-MLP f'hafna aspetti għandhom politika tixxiebah hafna ghax hemm l-istess tip ta' nies li jiġbdulhom l-ispaga. Hemm numru ta' kuntratturi u negozjanti li jiddependu minnhom ghall-hafna flus li għandhom bżonn biex ilahħqu ma' l-ispejjeż kbar li għandhom. Kwartieri lussużi, mezzi ta' komunikazzjoni u kampanji elettorali li jqumu l-miljuni. Din id-dipendenza u rabta finanzjarja soda bejn *business* u politika hija l-garanzija li jalternaw kemm jalternaw bejniethom il-PN u l-MLP fil-gvern, il-klikek tal-kuntratturi u negozjanti sejkun dejjem fil-gvern. Din hija l-ikbar theddida li qed tiffaċċja s-sistema demokratika ta' pajjiżna.

Din il-kampanja elettorali flok qed tkun miġġielda fuq is-sustanza u l-kontenuti, qed tkun miġġielda fuq is-slogans u l-*gimmicks*. Dan għaliex fis-sustanza jew fin-nuqqas tagħha hemm hafna xebh bejn il-PN u l-MLP. It-tnejn li huma għadhom jemmnu f'sistema ta' pjaċiri u mhux drittijiet flok ta' drittijiet u mhux pjaċiri. It-tnejn li huma kellhom u għad għandhom elementi kriminali u korrotti fi ħdanhom. It-tnejn li huma jibżgħu jaqbdu l-barri minn qrunu f'sitwazzjonijiet li jistgħu jtellfu hom il-voti eż. il-kwistjoni tat-tarzna, l-indixxiplina f'ċerti setturi taċ-ċivil, l-infurzar tal-ligijiet, il-koruzzjoni. Iż-żewġ partiti tradizzjonali jaġħtu l-impressjoni li huma partiti kbar u b'sahħithom, imma fir-realtà mhumiex ghax jinsabu rikattati minn kull vot li jista' jagħmel id-differenza bejn maġgoranza u minoranza fl-elezzjonijiet. Għalhekk il-politika Maltija spiċċat staġnata u l-pajjiż ma jistax jagħmel progress ghax iż-żewġ partiti l-kbar jevitaw li jirfsu l-kallijiet, jindukraw lil tal-klikka u jippruvaw kemm jista' jkun jingħoġbu ma' kull minn jhedded bil-vot.

Wasal iż-żmien għalhekk li kull min ihoss li l-affarijiet mhumiex mexjin tajjeb f'dan il-pajjiż jhedded ukoll bil-vot tiegħu u jingħaqad ma' l-Alternattiva biex ikollu leħen fil-Parlament. Min hu kontra l-hela u l-isparpaljar ta' riżorsi pubblici, min hu kontra d-diżastru li hawn fl-ambjent ta' pajjiżna, min hu kontra li f'pajjiżna jkun hawn ligi b'sahħitha għaż-żgħir u ligi tal-ġungla għall-kbir, min hu kontra l-bažużli u l-klientelizmu fil-politika, din id-darba għandu jivvota numru 1 lill-Alternattiva Demokratika li tfisser **GHAZLA FAVUR AMBJENT, TRASPARENZA, IMPENN SOĊJALI**.

Programm Elettorali

Proposti ta' I-Alternattiva Demokratika - Elezzjoni 1996

AMBJENT

Jiġi għarriġ id-dritt ghall-aċċess tal-pubbliku għall-bajjet kollha u għal kull parti tal-kosta. Kull fejn l-aċċess għall-pubbliku llum huwa magħluq, il-Gvern jużà l-ligi ta' l-espropjazzjoni biex il-pubbliku jkun jista' jużà f'kull każ l-ewwel erba' metri tax-x-tajta 'l-ġewwa mill-baħar;

Biex tonqos il-pressjoni fuq l-art u fl-istess ħin tintlaħaq xorta d-domanda dejjem tikber għal djar u appartamenti, tkun imposta taxxa fuq min b'kapriċċ, eż. minħabba ġlied fuq wirt jew spekulazzjoni, iżomm propjetà vojta għal perjodu twil ta' żmien;

Biex isir użu aktar razzjonali ta' l-art limitata li għandu pajjiżna, l-Istat iżid sostanzjalment is-sussidji fuq l-irrangar ta' djar qodma u fuq ix-xiri jew kiri ta' appartamenti ta' daqs ragonevoli minn koppji żgħażagh li għandhom dħul baxx jew medju;

L-iżvilupp tal-bini jkun ristrett f'żoni fejn digġà hemm il-bini u tkun ikkunsidrata attivament il-possibiltà ta' bini b'aktar sulari li ma jkunx jgħarraq il-karratteristiċi li jiddistingu l-irħula u l-ibliet tagħna;

Jitharsu kif jixraq id-drittijiet ta' l-annimali, ikunu pprojbiti l-kaċċa u l-insib fir-rebbiegha u jkunu kkumbattuti kif jixraq il-kaċċa u l-insib illegali;

Titneħħha l-VAT fuq *solar panel heaters* u fuq apparat li jieħu l-enerġija mir-riħ, titbaxxa r-rata tal-VAT fuq prodotti *environment friendly* u tiżdied il-VAT fuq prodotti li jagħmlu hsara lill-ambjent;

Ikunu introdotti miżuri fiskali u eżenzjonijiet li jservu ta' incəntiv għal min irid jinvesti fl-industrija tar-riċiklaġġ ta' l-iskart, bħal terrapien tal-bini, jew għal min irid jinvesti fi processi industrijali u kwalità ta' *packaging* li jirriduči l-iskart *at source*. Assolutament m'għandhiex tkun ikkunsidrata l-possibilità li jintuża l-inċineratur bhala metodu biex jitnaqqas l-iskart domestiku. L-inċineraturi kienu ppruvati xjentifikament bħala sors kbir ta' dijossina, kimika mill-aktar tossika li hija kawża principali ta' kanċer, difetti fuq it-trabi u mard iehor;

Għal dak li huwa bini illegali, il-ligi tkun infurzata bl-istess mod ma' kulhadd;

Ma jingħatawx aktar permessi għal żvilupp turistiku ġdid u jingħataw eżenzjonijiet mill-*income tax* għar-rinnovament u attrezzar mill-ġdid ta' lukandi eżistenti. Miżura qawwija bħal din trid ttieħed fl-interess ta' l-istess industrija tat-turiżmu għax jekk inkomplu nibnu bl-addoċċ fuq il-kosta u fil-kampanja, m'hu se jifdal xejn x'jigbed lit-turist lejn pajjiżna;

Jitjieb sostanzjalment fil-ħinijiet u l-kwalità, is-servizz tat-trasport pubbliku biex titnaqqas il-pressjoni fit-toroq tagħna li qed jikkawża t-traffiku privat; titnaqqas ukoll ir-*registration tax* fuq il-muturi u *motor-scooters*;

Jissahhu l-kontrolli fuq it-tniġġis ta' l-arja, il-bahar, l-ilma u l-prodotti agrikoli;

Ikunu inkoraggiati metodi naturali fil-biedja minflok il-pesticidi, u anki l-medicina alternattiva permezz ta' prodotti naturali li ma jagħmlux ħsara lis-sahha tal-bniedem;

Issir offensiva serja biex jitwaqqgħu darba għal dejjem il-kerrejjiet, bl-ewwel priorità jkunu dawk iż-żoni fejn għad hemm konċentrazzjoni ta' *slums* - il-Kottonera, il-Belt u l-Furjana;

It-traffiku għandu jkun limitat f'ċentri storiċi bħall-Belt. Biex dan ikun jista' jseħħ, iridu jinbnew numru akbar ta' *underground carparks* li, anki jekk jiġu amministrati mill-privat, għandhom joffru prezzi jiet ragħonevoli kemm jista' jkun;

Ikun inkuraġġita s-sengħa tal-bini tal-ħitan tas-sejjieħ biex il-pajsaġġ Malti ma jitlifx bil-mod il-mod karatteristika ewlenija tiegħu. Permezz ta' aġenżiji pubbliċi bħall-ETC, ġaddiema fl-industrija tal-bini jkunu inkoragiġti jitgħallmu s-sengħa tar-restawr u rrangar ta' djar qodma;

Jitneħħew ir-rappreżentanti tal-partiti političi fuq l-Awtorità ta' l-Ippjanaru jiħdulhom posthom rappreżentanti mill-ghaqdiet ambientali; barrieri mhux użati għandhom jkunu rreklamati għal skopijiet ta' agrikoltura jew ġonna pubbliċi.

GHAWDEX

Lil hinn mill-kontroversja bla sens jekk Ghawdex għandux ikollu Ministru jew segretarju parlamentari, jeħtieġ inharsu lil din il-gżira mill-iżvilupp bla sens li ġab rovina fl-ambjent f'Malta. Għandna nharsu l-kampanja u l-pajsaġġ Ghawdexi mir-regħba ta' dawk l-ispekulatori li għandhom viżjoni totalment werċa ta' x'għandu jkun żvilupp sostenibbli. Għalhekk għandha tissahħħa l-oppożizzjoni għal progetti bla sens bħall-*air strip* u kumplessi turistiċi bħal San Lawrenz.

MERTU FLOK BAŻUŻLI

Tinqata' darba għal dejjem il-prattika li fil-kummissjonijiet kostituzzjonali, fil-bordijiet tal-gvern u fil-bordijiet ta' kumpaniji parastatali, ikunu nominati kandidati u bażużli tal-gvern tal-ġurnata. Il-hila, l-integrità u l-mertu għandhom ikunu l-kriterji li fuqhom ikunu bbażati dawn il-ħatriet. L-abbozz ta' ligi li ppropona l-gvern nazzjonalista biex il-kap ta' l-oppożizzjoni jkun jista' jinnomina rappreżentanti tiegħu f'dawn il-kummissjonijiet u bordijiet, mexa fuq l-istess prattika tal-gvernijiet demokristjani Taljani li għerqu fil-ħama tal-partitokrazija u l-korruzzjoni;

Il-kummissjonijiet imwaqqfa mill-Kostituzzjoni biex tkun imħarsa l-imparżjalită fil-proċess elettorali, fix-xandir u fl-impieg pubblisci ma jibqgħux ikunu nominati nofs bin-nofs bejn il-partiti. Dawn il-ħatriet għandhom isiru mill-President tar-Repubblika li jkun elett minn kullegġ elettorali magħmul mid-deputati parlamentari u minn rappreżentanza ugwali tal-kunsilli lokali.

PRESIDENT TAR-REPUBBLIKA

President b'funzionijiet aktar wiesgha u msahhin, li jahtar fuq l-ahjar ġudizzju tiegħu certi karigi sensittivi mwaqqfin bil-kostituzzjoni, għandu jkun maħtur minn kullegġ elettorali aktar wiesa' li jkun jinkludi d-deputati parlamentari u s-sindki kollha.

ĠUSTIZZJA

Sabiex tkun tassew imħarsa l-indipendenza tal-maġistrati u l-imħallfin, m'għandux ikun l-istess gvern li jappuntahom. Dawn għandhom jinhatri wara studju u eżamijiet speċjalizzati taħt is-superviżjoni tal-Kunsill ghall-Amministrazzjoni tal-Ġustizzja fejn il-gvern ma jibqax ikollu l-maġgoranza tal-membri;

Il-qrati tingħatalhom lura s-setgħa li ježaminaw kif tintuża d-diskrezzjoni li l-ligi tagħti lill-ministri u uffiċjali tal-gvern. Għalhekk għandhom jitneħħew l-emendi odjuži tal-1981 li jeskludu lill-qrati mill-funzjoni tagħhom li jikkontrollaw l-abbuż ta' poter u l-applikazzjoni hażina tal-ligi. Jithallas kumpens lil dawk li jkunu vittmi tas-sistemi ġudizzjarji jew amministrattivi, eż *frame-ups*, jew lil min, mill-bidu tal-process ġudizzjarju, kien ovvju li huwa innoċenti.

ORDNI PUBBLIKU

Fil-każijiet ta' certa gravità bħal qtil premeditat, vjolenza fuq persuni anzjani u tfal, il-pieni għandhom jiħraxu sostanzjalment biex iservu tassew ta' deterrent. Għandhom jiħraxu wkoll il-pieni kontra l-abbuż sesswali fuq it-tfal;

Zgħażagh li jxellfu difirhom mal-ligi ghall-ewwel darba għandhom jingħataw pieni ta' xogħol fil-komunità flok ħabs. Għal dawn iż-żgħażagh għandu jinfetah centru ta' rijabilitazzjoni li jkollu fost il-funzjonijiet ewlenija tiegħu l-integrazzjoni tagħhom fid-dinja tax-xogħol. Il-habsin għandu jkollhom is-servizzi neċċesarji biex ikunu meħġjuna fil-problemi tagħhom u biex jirrifformaw irwieħhom;

Tinqata' darba għal dejjem il-prattika ta' l-amnestiji generali u t-tnejqx fil-pieni fejn ikun il-każ; dan isir biss fuq bażi ta' mertu individwali fi programmi serji ta' riforma. Il-prerogattiva tal-mahfra ma tibqax aktar f'idejn il-gvern, imma tkun amministrata mill-maġistrat inkwirenti. Bhala regola m'għandhiex tingħata mahfra totali imma tingħata piena mnaqqsa jew l-arrest domiċiljari;

Biex is-sistema tal-ġuri tiffunzjona b'mod aktar ibbilanċjat u ġust, tkun adottata s-sistema ta' ġurija mħallta li tkun komposta minn ġurati komuni u minn imħallef jew imħallfin bl-iskop li l-ġurati komuni jkollhom gwida legali anki fil-mument tad-deliberazzjoni fuq il-verdett.

IL-KORRUZZJONI U L-ISPARPALJAR TA' FONDI PUBBLICI

Jissahħu u jingħataw indipendenza assoluta mill-gvern tal-ġurnata dawk l-istituzzjonijiet bħall-kummissjoni permanenti kontra l-korruzzjoni u d-Direttur tal-Verifikasi li għandhom ir-rwol li jikkontrollaw il-korruzzjoni u l-isparpaljar ta' flejjes pubblici. Sabiex dawn l-istituzzjonijiet ma jkunux ikkundizzjonati jew b'xi mod influwenzati mill-gvern fil-hidma tagħhom, ikun il-President tar-Repubblika li jaħtarhom u għandhom jirrappurtaw lill-parlament u mhux aktar lill-prim ministru. Barra minn hekk għandhom ikunu pprovduti b'numru xieraq ta' impiegati kkwalifikati u mharrġin u mhux ta' kull senajspicċaw jitkarrbu għal faċilitajiet adegwati. Ara kif tista' tigħieled il-korruzzjoni f'Malta b'kummissjoni *part-time* li fil-maġgoranza tagħha hija magħmula minn persuni rtirati u mingħajr staff professionali *full time*.

IL-MAĞISTRATURA - GHODDA LI TAĦDEM KONTRA L-KORRUZZJONI U L-ABBUŻ TA' POTER

Tinholoq il-figura tal-maġistrat inkwirenti biex ikun żgurat li fl-investigazzjoni ta' każijiet u fil-prosekuzzjoni ta' l-akkużati, il-pulizija ma toqghodx thares lejn wiċċ dak u wiċċ l-ieħor imma timxi b'mod oggettiv u imparżjali. Il-korp tal-Pulizija minn dejjem kien suġġett għal pressjoni politika - mill-indħil goff ta' zmien gvern laburista ghall-pressjoni fina u pulita taħt gvern nazzjonalista. F'din is-sitwazzjoni qajla tista' tipprendi li l-pulizija tinvestiga kif imiss każijiet li fihom ikun hemm involuti ministri jew partitarji tal-gvern tal-ġurnata, specjalment każijiet ta' korruzzjoni u abbuż ta' poter. Għalhekk huwa mehtieg li l-maġistrat inkwirenti jkollu l-poter li jinvestiga u jaġixxi b'mod indipendent mill-pulizija. Il-maġistrat inkwirenti jingħata rwol ta' tmexxija fl-investigazzjonijiet u jkun jista' jibda investigazzjoni mingħajr ma jistenna l-pulizija tieħu passi hi u jkun jista' wkoll jordna l-pulizija twettaq tfittix u tigħbi il-provi, kif ukoll tarresta persuni ssuspetati.

DIRETTUR TAL-VERIFIKA

Il-post ta' Diretturtal-Verifika, imwaqqaf bil-kostituzzjoni, m'għandu qatt jisfa battal jew ikun okkupat minn aġġent direttur għal perjodu ta' aktar minn tliet xħur. Is-sitwazzjoni attwali li fiha din il-kariga importanti ilha battala għal kważi sena, tammonta għal ksur ta' l-ogħla ligi tal-pajjiż li tishaq fuq l-indipendenza ta' dan l-uffiċċju importanti li għandu l-funzjoni li jiżgura li flus il-poplu jintefqu kif suppost;

Id-Direttur tal-Verifika jkollu s-setgħa li jeżamina l-kotba u l-kontijiet kollha ta' kull korporazzjoni pubblika u ta' kull kumpanija kkontrollata mill-gvern, li fil-preżent qed ikunu vverifikati biss minn awditi privati. Taħt gvern nazzjonista, bil-bidla li seħħet f'ċerti dipartimenti tal-gvern li kienu trasformati f'kumpaniji kummerċjali, is-servizz mhux talli ma tħiebx imma ġieli anki ħażien, bhal fil-każ tal-posta. Fuq kollox naqset l-*accountability* għax il-proċedura tat-tenders tat-Teżor mhix tkun infurzata fuq dawn il-kumpaniji. Firrigward ta' dawn il-kumpaniji għandhom isiru l-istess kontrolli finanzjarji li jsiru fuq id-dipartimenti tal-gvern.

TENDERS PUBBLICI

Il-process ta' l-ghoti tat-tenders pubblici għandu jkun ħieles għal kollox mill-indħil politiku. Titneħha għalhekk is-setgħa tal-kabinett tal-ministri li jista' jdawwar deċiżjoni tal-kumitat tal-kuntratti, anki fejn dan ikun unanimu, bhal fil-każ ta' l-isptar San Raffaele. Bl-istess mod għandha titneħha s-setgħa tal-kabinett li jaqleb ta' taħt fuq deċiżjonijiet ta' l-Awtorità ta' l-Ippjanar.

BIEX IL-KORROTT MA JGHADDIHIEX LIKKE

Jitwal minn hames snin għal ħmistax-il sena l-perjodu ta' preskrizzjoni fil-każ ta' reati ta' korruzzjoni biex ikun żgurat li l-korruzzjoni li tinkixef wara bidla fil-gvern ma tibqax għaddejja lix-xix minħabba kwistjoni ta' proċedura. Il-pieni għal każiġiet ta' korruzzjoni sabiex tassew ikunu ta' deterrent għal ħaddieħor, għandhom jitharr Xu sostanzjalment u minbarra ħabs u multi, għandhom jinkludu wkoll l-obbligu li jintraddu lura l-flus, propjetà u kull ġid iehor li jkun origina mill-korruzzjoni.

WHISTLE BLOWER

Tiddahhal ligi li fl-Istati Uniti tissejjah Whistle Blowers Act, li thares kif jixraq lil dawk l-impjegati pubblici li jikxfu l-korruzzjoni u l-abbuż ta' poter minn proceduri taht l-estacode jew il-ligi dwar is-sigieti professjonali.

MINN FEJN IGIBU L-FLUS IL-PARTITI

Issir ligi li tirregola b'mod strett id-donazzjonijiet u 'ghajjnuna' li jircievu l-partiti mill-pubbliku ġenerali u min-negożju. Hemm differenza kbira bejn simpatizzant li jagħti LM100 darba kultant lill-partit li jappoġġa, ghall-ghaxart elef lirijat u l-ħamest elef lirijat li jircievu ta' kull sena l-PN u l-MLP mingħand certi negozjanti gwappi. Minn jitfa' flusu fil-partit flok il-bank, ukoll ikun qed jinvesti fis-sod. Mhux ta' b'xejn li l-istess erbgħa min-nies tal-klikka jippretendu li għandhom xi dritt divin li jbillu subgħajhom f'kull kuntratt kbir tal-gvern. Hemm bżonn li certi donazzjonijiet ta' certu kobor, bħal nghidu ahna ta' aktar minn LM1,000 fis-sena, li hafna drabi jkunu forma ta' *commission* aktar minn donazzjoni, ikunu ddikjarati illegali. Filwaqt li ma jkunx hemm għalfejn li jkun ippubblikat l-isem ta' min jagħti donazzjonijiet żgħar lill-partiti, għandu jkun iddikjarat is-sors ta' donazzjonijiet ta' 'l fuq minn LM200.

ART TAL-GVERN

Is-sistema prezenti fejn art tal-gvern li tkun ingħatat b'rīżoluzzjoni tal-parlament jew b'*tender* isir negozju fuqha bejn il-privat, qed tagħti lok għal abbuži kbar. Kull trasferiment għandu jsir b'rīżoluzzjoni tal-Parlament jew inkella b'*tender* pubbliku.

REFERENDUM PROPOŻITTIV

Iċ-ċittadin jingħata d-dritt permezz tar-referendum propożittiv li jagħmel il-ligijiet li ma jkollux il-kuraġġ jagħmel il-parlament;

Jiddahhal mill-ġdid fil-Kostituzzjoni d-dritt ta' referendum rigward emendi fl-artikli kostituzzjonali li huma l-aktar importanti.

ID-DRITT GHALL-INFORMAZZJONI

Ikun iggarantit id-dritt ta' aċċess ghall-informazzjoni li tkun iġġenerata jew miġbura minn ministeri u dipartimenti tal-gvern. Il-ministeri u d-dipartimenti tal-gvern ikunu obbligati b'ligi li ta' kull

sena jippubblikaw listi ta' rapporti, studji, pariri u *files* li huma jkollhom. Fl-istess waqt taħt din il-ligi trid tinholoq proċedura fejn kull min ikun interessat jista' japplika biex jingħata kopji ta' dawn id-dokumenti.

IX-XANDIR

Il-livell kulturali baxx fil-mezzi tax-xandir, partikolarment fejn tidħol il-lingwa Maltija, għandu jkun irrimedjat minnufih. Jekk tassew irridu li l-pajjiż iżomm l-identità kulturali tiegħu, allura hemm bżonn li l-mezzi tax-xandir ikunu ta' eżempju huma stess;

Fil-mezzi tax-xandir kollha, kemm pubbliċi kif ukoll privati, għandu jiżdied l-acċess għal gruppi ta' minoranza, kemm jekk huma etniċi, religjużi u anki političi.

AWTORITÀ TAX-XANDIR

L-awtorità tax-xandir m'għandhiex tibqa' tkun nominata nofs binnofs bejn il-partiti imma għandha tinhatar mill-President tar-Repubblika fuq l-ahjar ġudizzju tiegħu. L-awtorità tax-xandir li tkun tassew indipendenti għandha żżomm ir-rwol tagħha li thares il-livelli, l-imparzjalità u l-bilanc fix-xandir.

KUNSILLI LOKALI

L-elezzjoni għas-sindku m'għandhiex tkun logħba poker ta' intricċi u direttivi mill-kwartieri ta' xi partit. Is-sindku għandu jkun elett f'elezzjoni popolari biex tassew jirrifletti r-rieda ta' l-eletturi;

Il-kunsillilokali għandhom jingħataw il-poter li jinfurzaw direttament il-ligijiet amministrattivi kollha li jaffettwaw il-lokal, inkluż il-bini illegali u l-użu ta' postijiet kummerċjali;

Tkun inkoragiġita aktar is-sistema ta' *neighbourhood watches* taħt is-sorveljanza tal-pulizija. L-ghassa tal-pulizija tar-rahal għandha tinżamm miftuha kuljum.

MALTIN LI JAĦDMU JEW JISTUDJAW BARRA

Il-Maltin li minħabba xogħol jew studju jagħmlu perjodu ta' żmien jghixu barra minn Malta u r-residenza permanenti tagħhom tibqa' Malta, m'għandhomx jitilfu d-dritt tal-vot. Taħt il-ligi elettorali prezenti jekk xi wieħed mill-partiti tradizzjonali jaħseb li se tivvota

kontried u inti tkun qed taħdem jew tistudja barra, għid li se jara kif jagħmel biex jehodlok il-vot.

SISTEMA ELETTORALI

Titneħha dik il-parti tal-ligi elettorali li tagħti d-dritt lill-partiti političi li jkunu jafu minn ma vvutax. Dan m'hu xejn ħlief abbuż tal-privatezza ta' l-individwu li jżomm il-vot tiegħu sigriet;

Sistema elettorali tassew ġusta u proporzjonali għandha tkun ibbażata fuq il-kwota nazzjonali.

ĊITTADINANZA DOPPA

Id-dritt għal cittadinanza doppja jkun estiż għall-emigrant kollha li għandhom f'kull każ id-dritt tal-*freedom of movement* rikonoxxut f'Malta.

PARTECIPAZZJONI FUQ IL-POST TAX-XOGĦOL

Ikun imsaħħah il-kunċett li kull impjegat ikun involut u kkonsultat fid-deċizjonijiet importanti li jolqtu x-xogħol tiegħu. Barra minn hekk il-figura ta' direttur haddiem għandha tinfirex fil-korporazzjonijiet u l-kumpaniji pubblici kollha. Iżda b'parteċipazzjoni m'ghandna qatt nifhmu dak li hemm fit-tarzna fil-preżent, fejn teżisti konfużjoni u konflitt ċar bejn ir-rwol ta' kunsill elett mill-haddiema u l-funzjoni ta' *management* professjonal kif għandu jkun.

DJAR

Titneħħha l-VAT fuq materjal u xogħol fil-bini u armar ta' djar jew appartamenti ta' daqs moderat li jservu bħala l-ewwel post ta' abitazzjoni;

Is-soluzzjoni għall-problema tal-prezzijiet eżagerati li qed jintalbu ghall-artijiet u bini, m'għandhiex tkun l-ghoti ta' bċejjeċ ta' art tal-gvern f'żoni fejn sa issa għad m'hemm x-xogħol. Ma nistgħux nibqgħu nibnu bl-addoċċ fuq firxa akbar ta' art għax inkella nispicċaw neqirdu l-ftit kampanja li għad fadlilna. Wasal iż-żmien li l-gvern jintervjeni biex tinżamm xi forma ta' kontroll fuq il-prezzijiet ta' l-artijiet. F'pajjiż fejn l-art hija tassew skarsa bħal Malta, m'għandux ikun is-suq li jiddetermina l-prezz;

Minkejja l-isforzi li saru kemm taht gvern u kemm taht ieħor, għad għandna l-problema serja ta' *housing* ta' livell inferjuri specjalment f'ċerti żoni fejn għad hemm konċentrament ta' *slums*, bħall-Kottonera. Inkunu qed nilagħbu dawra durella u nidħku bina nfusna jekk lil minn jgħix f'kerrejja nagħtuh x' imkien ahjar fejn joqghod, imbagħad fil-kerrejja nhallu lil xi ħaddieħor jidhol minfloku. Biex dan ma jseħħx, alternattiva waħda hemm - programm intensiv ta' twaqqiqiġħ ta' kerrejjiet;

Il-problema ta' *housing* ta' livell inferjuri ma tinkludix biss is-*slums* imma anki djar bi problemi ta' hafna taraż, umdità, ħsarat strutturali, *flooding* u ta' nuqqas ta' dawl naturali. Il-gvern għandu jgħin permezz ta' sussidji qawwija u eżenzjoni mill-VAT biex ikunu jistgħu jsiru x-xogħlijet meħtieġa;

Biex jikkumpensa ghall-isplużjoni fil-prezzijiet ta' l-art u tal-bini, il-gvern irid iżid sostanzjalment is-sussidji fuq ix-xiri jew kiri ta' appartamenti ta' daqs ragonevoli minn koppji żgħażaghli għandhom dħul baxx jew medju. B'hekk il-gvern barra li jkun qed jgħin lil dawk fis-saffi tas-soċjetà li ħaqqhom l-ghajnejha, ikun ukoll qed jinkoragġihom jagħmlu l-ekonomija fuq l-ispazju limitat ta' art li hawn f'pajjiżna;

Issir ligi tal-*condominium* biex indani ta' taraż, intrajjet, bjut u ġonna komuni fi blokkijiet ta' flats jinżammu fi stat xieraq. Fil-*housing estates* tiegħu, il-Gvern għandu jiżgura li jaqdi kif suppost l-obbligi tiegħu ta' sid għal dawk li huma tiswijiet strutturali;

Irid jogħla sostanzjalment il-valur minimu tal-propjetà li tista' tinxtara mill-barranin. Dan il-valur minimu ta' LM15,000 m'ghadux aktar wieħed realistiku għaż-żminijiet tal-lum. Meta tqis il-pagi għoljin li jeżistu f'ċerti pajjiżi Ewropej, minn jgħix b'paga Maltija qajla jista' jipparaguna. Aktar u aktar jekk Malta tidħol fl-Unjoni Ewropea, irid ikun żgurat li ma nispicċawx f'sitwazzjoni fejn barrani jkun ivvantaggat fix-xiri tal-propjetà fil-konfont tal-Malti. Biex dan ma jiġix trid tintalab deroga, ecċeżżjoni għar-regola, bħal dik li ntalbet minn pajjiżi żgħar ta' l-Unjoni Ewropea, bħad-Danimarka.

L-EDUKAZZJONI

Sistema edukattiva effettiva hija dik li tindirizza l-iżvilupp tal-bniedem shiħ - żvilupp kemm mentali kif ukoll fiziku u affettiv. L-edukazzjoni għandha tkun sistema miftuha għal kulħadd u li toffri l-istess opportunitajiet lil kulħadd. Il-fattur tal-flus m'għandux ikun determinanti għal edukazzjoni ta' kwalità;

L-*istreaming* huwa diskriminatoreju għax iwahhal tikketta fuq dahar l-istudenti - tikketta li tħolli lil dawk li jmorru tajjeb, filwaqt li ssabbat il-kumplament. Is-sistema edukattiva tagħna għandha timxi aktar lejn klassijiet bi studenti b'abbiltajiet differenti (*mixed ability classes*). Biex miżura bħal din tirnexxi, ikun irid jonqos il-proporzjon bejn studenti u ghalliema, ikun hemm *support services* ahjar u l-ghalliema jkunu pprovduti b'aktar taħrig;

Għandu jsir minn kollex biex studenti bi bżonnijiet specjalji jkunu kemm jista' jkun integrati fi skejjel 'normali'. Biex dan ikun jista' jsir hemm bżonn ta' aktar preparazzjoni għall-ghalliema. Klassijiet li jkollhom fihom dawn l-istudenti għandhom ikunu iżgħar fin-numru ta' studenti biex tingħata aktar attenzjoni lil dawn l-istudenti;

Isseħħ id-decentralizzazzjoni fil-prattika billi filwaqt li s-sillabi jsiru mill-istess ghalliema bil-koperazzjoni ta' l-istudenti, ir-rwol tad-dipartiment ta' l-edukazzjoni jkun ta' *monitoring*, ta' konsulenza u ta' koordinament biex jiżgura li dawn is-sillabi jsiru fil-parametri tal-kurrikulu minimu nazzjonali. Bl-istess mod is-sistema centralizzata tal-karti ta' l-eżamijiet li jsiru mid-dipartiment ta' l-edukazzjoni toħnoq il-possibiltà ta' innovazzjoni u inizjattiva li tista' tinbet fl-iskejjel. Għandha tingħata kemm jista' jkun importanza lill-*continuous assessment* u tista' tkun introdotta wkoll sistema ta' *credits*, specjalment fis-sekondarja;

Il-kap ta' l-iskola jingħata aktar awtonomija u poteri ġoddha biex dan ma jibqax aktar speċi ta' *glorified clerk*. Il-president tal-kunsill ta' l-iskejjel ma jibqax jinhatar direttament mid-dipartiment ta' l-edukazzjoni, imma jkun elett mill-istess kunsil;

Il-manutenzjoni u bini ta' skejjel ġodda għandha tingħata priorità assoluta. Dan għandu jiżgura aċċcess għal persuni b'diżabilità u spazju adegwat għal rikreazzjoni;

L-iskejjel primarji għadhom isoħru minn problemi kroniči li mhumiex qed jigu ndirizzati. Il-kurrikulum fil-primarja għadu ddominat mill-eżami tal-Junior Lyceum bil-konsegwenza li qed jithallew barra aspetti vitali bħal m'huma l-kreattività, l-arti u l-edukazzjoni fizika, barra milli jservi ta' ghoddha krudili ta' selezzjoni inutli;

L-iskejjel tas-snajja' taħt gvern Nazzjonaliista tqiesu bħala s-Cinderella tas-sistema edukattiva Maltija. Riżultat dirett tat-telqa u traskuraġni kbira f'dawn l-iskejjel, l-industrija f'pajjiżna qed thabbar wiċċha ma' problemi kbar għax mhix qed issib haddiema kkwalifikati fi *skills* u snajja' rikjesti mill-industrija ta' l-elettronika u *hi-tech* li suppost qed nippuvaw nattiraw f'pajjiżna. Il-problema ta' l-iskill *mismatches* trid tkun indirizzata bis-serjetà llum qabel ghada. Ghall-grazzja t'Alla Malta m'għadhiex aktar kompetittiva f'dak li huwa *cheap labour*. Iżda mill-banda l-ohra huwa nuqqas kbir li ma sarux il-preparamenti meħtiega biex inkunu kompetitivi f'dik li hija kompetenza teknika tal-haddiema tagħna;

It-twessiġħ fl-opportunitajiet li ġab miegħu il-ftuħ beraħ tal-bibien ta' l-università kien żvilupp importanti għas-socjetà tagħna kollha kemm hi. Madanakollu l-università, barra li trid tibqa' taqdi l-aspirazzjonijiet ta' kull student, hija fid-dmir li tipprova tindirizza l-ħtiġijiet tal-pajjiż għal dawk li huma rizorsi umani ta' livell universitarju. L-università tagħna għadha mhix qed tipproduci biżżejjed speċjalisti u gradwati fl-elettronika, studji tal-kompjuter u xjenza applikata. Aktar studenti jistgħu jkunu mhajra jieħdu dawn il-korsijiet jekk jiżdiedu l-opportunitajiet ta' korsijiet *post-graduate* l-aktar f'dawn l-oqsma partikolari. Kien ikun ferm aħjar kieku l-gvern, flok rema ħafna flus f'paci Fenomenali lil konsulenti barranin tal-MSU, investa f'numru ta' *scholarships post-graduate* barra minn Malta għall-istudenti li jridu jispecjalizzaw f'din il-linja;

Jeħtieg isir tibdil fis-sistema ta' l-istipendju għall-istudenti universitarji biex ikunu meħġjuna dawk li għandhom bżonnijiet aktar minn oħrajn. Għandu jkun hemm żewġ tipi ta' stipendju, dak bażiku li jingħata lil kull student, u dak aġġustat li jingħata lil dawk li qegħdin f'ċirkostanzi jew problemi partikolari, bħall-istudenti Għawdex u studenti li jkun ġejjin minn familji b'genitur wieħed; It-tkabbir fil-popolazzjoni universitarja jrid iġib miegħu żieda

adegwata fil-facilitajiet u anki fl-istaff akademiku. Minkejja l-iżvilupp li sehh fl-infrastruttura ta' l-università, għad hemm sitwazzjoni ta' klassijiet iffullati u ta' nuqqas ta' facilitajiet adegwati.

KULTURA

Jingħata spazju akbar għall-kultura li ma tappartjenix ghall-main-stream. Il-gvern għandu jghin gruppi teatrali, mužikali u oħra jn billi jipprovdilhom uħud mill-ħafna postijiet li l-gvern għandu magħluqin. Aktar ma l-kultura tkun 'decentralizzata' akbar ikun il-prodott kulturali, kemm f'dik li hi kwantità kif ukoll fil-kwalità; It-tishħiħ tal-kultura Maltija jiddependi minn kemm it-tfal ikunu mhajra jinteressaw irwieħhom. Għaldaqstant l-edukazzjoni u l-kultura għandhom ikunu jew miġbura f'ministeru wieħed, jew inkella jkunu ffurmati strutturi ta' rbit bejniethom;

Bħalma l-gvern għandu jgħin lill- għaqdiet kulturali biex jiffunzjonaw, għandu wkoll jobbligahom biex joħolqu programmi speċjali u adattati għall-ġenerazzjoni ż-żgħira.

WIRT KULTURALI

L-awtorità li jkollha r-responsabbiltà primarja tagħha l-harsien tal-wirt kulturali, m'għandux ikollha l-maġgoranza tal-membri tagħha li jkunu rappreżentanti tal-gvern. Id-deċiżjoni ta' din l-awtorità għandha tkun finali biex ikun żgurat li l-wirt kulturali ma jīgħix wara l-interessi partiġjani jew ekonomiči.

SAHHA

Il-gvern m'għandu qatt jaħrab mir-responsabbiltà tiegħu li jiżgura kura medika ta' kwalità, indipendentement mill-mezzi ta' dak li jkun;

Meta jitjiebu sew il-pagi u l-kundizzjonijiet tat-tobba, infermiera u paramedici fl-isptarijiet pubblici, għandu jkun żgurat li dawn jagħtu servizz ta' kwalità u ġurnata shiħa ta' xogħol;

Servizzi mediċi bažiċi pprovduti mill-isptarijiet pubblici, bħal kura speċjalizzata, kura għall-mard kroniku, u servizz ta' *casualty*, għandhom ikunu għarantiti b'xejn għal kulhadd u f'kull każ. Servizzi mediċi oħra m'għandhomx ikunu pprovduti b'xejn lil minn għandu dħul għoli ħafna ta' aktar minn LM15,000 fis-sena;

Biex titnaqqas il-pressjoni fuq il-fondi pubblici għas-sahħha li huma limitati, għandu jingħata incēntiv ta' *'income tax rebate* ta' madwar 20% ta' l-ispiżza ghall-kura medika fi sptarijiet privati mal-preżentazzjoni ta' l-irċevuta fiskali;

Tingħata aktar importanza lill-aspett preventiv tal-mediċina u dan permezz ta' tilqim, viżti fl-iskejjel, viżti wara l-hlas u tagħlim fuq is-sahħha dwar dawk il-fatturi li jinfluwenzaw il-livell tas-sahħha tal-bniedem, bħat-tniġġis, il-pestiċidi u erbiċidi, id-dieta, l-istress, ecc;

Trid tkun indirizzata minnufih il-problema ta' nuqqas ta' ħaddiema f'setturi differenti fl-isptarijiet pubblici. Fil-preżent teżisti sitwazzjoni fejn xogħol li suppost isir minn infermiera qed isir minn *health assistants*, u certi infermiera għandhom pressjoni kbira ta' xogħol u oħra jnq qued jingħataw xogħol li mhuwiex ta' infermiera;

Biex titneħħha bil-mod il-mod l-istigma tal-mard mentali, ikun ahjar jekk il-kura ssir bhala parti mis-servizzi ta' sptar generali; permezz ta' kliniči ta' l-outpatients u *short stay wards*;

Għandu jikun studjat attivament l-użu fuq baži kummerċjali tal-mediċina alternattiva permezz ta' metodi u prodotti naturali.

DROGA

Issir distinzjoni čara bejn min jinqabbi bi droga ghall-użu personali u min jinqabbi bi droga għal skop ta' traffikar. Fl-ewwel każ jiddahħal il-kunċett ta' dekriminalizzazzjoni, jiġifieri l-pieni f'dan il-każ ma jkunux ta' habs jew *probation* imma sanzjonijiet amministrattivi bħal sospensjoni tal-licenzja tal-karrozza u xogħol fil-komunità. Persuni li jirrikorru għat-ghajnejha tħalli minnha li huma wkoll *addicts*, għandhom jingħataw l-opportunità li filwaqt li jiskontaw is-sentenza ta' habs, ikunu jistgħu jattendu wkoll għal programm ta' rijabilitazzjoni. U jekk dawn jagħmlu l-programm b'succcess, jitnaqqsilhom mis-sentenza ż-żmien li jkunu għamlu ghall-programm;

Dawk l-impiegati li jkollhom jassentu ruħħom mix-xogħol għax ikunu qed jagħmlu l-programm ta' rijabbilitazzjoni, ikollhom iċ-ċans li jerġgħu lura għall-impieg tagħhom;

Il-pulizija trid tkun imħarrġa u attrezzata professionalment biex tagħmel investigazzjonijiet professjonal rigward persuni li l-ġid u

l-lifestyle tagħhom ma jkunx kompatibbli mad-dħul mix-xogħol uffiċċjali tagħhom. Stabbilimenti li fihom tkun ittraffikata d-droga għandhom jingħalqu biex is-sid ikun obbligat jieħul-prekawzjonijiet kollha halli ma jsirux abbużi fil-post; Jitwaqqaf *unit* speċjali fl-iskwadra ta' kontra d-droga tal-pulizija biex fuq baži kontinwa u permanenti jsiru spezzjonijiet fuq jottijiet li jidħlu fil-marinas tagħna;

Tkun intensifikata l-ghajjnuna finanzjarja mill-Istat lil għaqdiet volontarji, bħall-Caritas li hija impenjata b'tant dedikazzjoni fil-qasam tar-rijabilitazzjoni tad-drogati. Id-deċiżjoni li l-agenziji tal-gvern, bhas-Sedqa u l-isptar Santa Marija, jidħlu fl-ġhalqa tal-Caritas, kienet waħda żbaljata għax holqot sparpaljar ta' rizorsi bla bżonn.

ALKOHOL

L-edukazzjoni hija importanti biex tħarraf lill-pubbliku, specjalment liż-żgħażagħ, bl-effetti ħżiena ta' l-abbuż mill-alkohol. Għandu jkun hemm kontrolli serji fuq il-bejgħ ta' xorb alkoħoliku lil minorenni.

ANZJANI

Il-fatt li l-familja Maltija m'għadhiex daqshekk estiża bħall-passat, ifisser li aktar anzjani qed jispiċċaw jgħixu waħidhom jew qed jiġu fil-bżonn ta' residenza fi djar apposta. Barra minn hekk il-popolazzjoni anzjana ta' pajjiżna qiegħda kull ma jgħaddi ż-żmien dejjem tikber. Dan ifisser li d-domanda għal postijiet fid-djar ta' l-anzjani kibret konsiderevolment. Filwaqt li d-djar tal-knisja qed jiffaċċjaw problemi kbar minħabba nuqqas ta' vokazzjonijet, issettur privat qed ikun attiv f'dan il-qasam imma qed jolqot biss id-domanda ta' dawk li għandhom dħul għoli. Dan kollu jgħibna ghall-konklużjoni li l-gvern għandu jintensifika l-isforzi tiegħu biex ikun f'pozizzjoni li jilqa' għal din id-domanda li qiegħda dejjem tikber. Il-gvern huwa fid-dmir li jiżgura post f'dar ta' l-anzjani ta' livell, indipendentement mill-mezzi ta' dak li jkun;

Id-deputati tal-parlament li għadu kif kien xolt tabilhaqq jafu jaħsbu għal rashom! Taw lil xulxin privilegg iehor ma' dawk li digħi kellhom - persuna normali trid tagħmel xi 30 jew 40 sena servizz biex tiegħi pensjoni. Il-membri parlamentari tal-MLPN taw lil xulxin id-

dritt li jieħdu pensjoni wara sitt snin biss ta' servizz, pensjoni li tinhademu fuq massimu ta' LM10,000. Min-naħa l-oħra l-pensjoni tagħna ċikku l-poplu tinhademu fuq massimu ta' LM6,000. Dan il-massimu ta' LM6,000 għandu jkun rivedut b'mod sostanzjali biex ikun jirrifletti l-pagi u l-prezzijiet reali tal-lum;

Il-pensjoni taż-żewġ-terzi tas-sigurtà soċjali m'għandhiex tkun imnaqqsa minħabba dħul ieħor li jista' jkollu dak li jkun minn sorsi oħra;

L-gholi tal-ħajja jolqot l-agħar lil dawk is-setturi tas-soċjetà, bħall-anġjani, li ma jibqgħux produttivi. F'dawn l-ahħar snin il-prezzijiet żdiedu sew, b'mod partikolari fir-rigward ta' mediciċini u prodotti speċjalizzati oħra li huma meħtiega hafna mill-anzjani. Kontroll strett fuq il-prezzijiet ta' dawn il-prodotti essenzjali ghall-anzjan tkun certament l-aktar haġa xierqa fiċ-ċirkostanzi. Barra minn hekk l-anzjani għandhom jingħataw iż-żieda kollha ghall-gholi tal-ħajja u mhux parti minnha. Dan għaliex hafna mill-pensjonanti ma jgawdux żieda minn dħul ieħor u allura jkun xieraq li żieda bbażata fuq indiċi difettuż tingħatalhom kollha;

Minkejja l-emendi li saru fil-kodiċi kriminali rigward vjolenza u serq kontra l-anzjani, iż-żieda li saret fil-pieni għal dawn ir-reati ma kinetx harxa biżżejjed biex isservi ta' deterrent effettiv. Ir-rata ta' kriminalità kontra l-anzjani kompliet tiżdied u għalhekk huwa meħtieg li l-pieni jihraxu aktar, kemm għal kazijiet ta' vjolenza u anki ta' serq. F'każ ta' qtil premeditat ta' persuna anzjana, għandha tingħata sentenza ta' għomor il-ħabs.

L-EMARĠINATI

Il-protezzjoni li tagħti l-Kostituzzjoni ta' Malta rigward diskriminazzjoni sesswali għandha tkun estiżza sabiex tinkludi wkoll diskriminazzjoni minħabba diversità sesswali, bhal fil-każ ta' l-omosessuali.

DIVORZJU

Jidhol id-dritt għal divorzu fil-każ ta' żwigijiet miksura b'mod irriversibbli fejn ikun hemm separazzjoni ta' hames snin u jkun falla kull tentattiv għal rikonċilijazzjoni permezz ta' pariri professjonal;

Kull cittadin ikollu d-dritt li jirrikorri quddiem il-qrati civili ghall-annullament skond il-ligi civili u dan indipendentement mir-rit li jkun iżżewwieg bih.

QORTI TAL-FAMILJA

Għandha titwaqqaf il-qorti tal-familja, li tkun assistita minn struttura professjonali ta' assistenti soċjali u psikologi li jagħtu pariri lill-miżżeġġin bi problemi matrimonjali qabel ma jibdew il-proċeduri formali għal separazzjoni.

Il-Qorti tal-Familja għandha tagħmel is-seduti tagħha fil-maghluq u f'bini differenti minn tal-bqija tal-qorti. Anki l-proċedura tkun differenti, bl-appuntament u f'ambjent li jirrispetta l-privatezza ta' l-individwu.

WIRT

Il-ligi tal-wirt għandha tinbidel biex il-miżżeġġin li ma jkollhomx tfal, fejn ma jkunx hemm testament, għandhom awtomatikament jirtu lil xulxin għar-rigward ta' propjetà li tkun saret waqt iż-żwieg

TFAL ILLEĞGITTIMI

Titneħha d-distinzjoni immorali bejn ulied li jitwieldu fiż-żwieg u dawk li jitwieldu barra ż-żwieg. L-illegittimità ta' tfal li jitwieldu barra ż-żwieg hija stigma ingusta fil-ligi ghax tħabbi lil tfal innoċenti bir-responsabbiltà għall-iżbalji tal-ġenituri.

VOLONTARJAT

Il-volontarjat f'Malta kien impenjat fil-qasam soċjali ferm qabel l-Istat. Barra minn hekk il-volontarjat huwa attiv f'setturi li sa issa mħumiex milħuqa jew li mħumiex milħuqa tajjeb mis-servizzi tal-gvern. Il-gvern m'għandu qatt joħnoq l-inizjattiva tal-volontarjat billi jibni strutturi paralleli, bħal fil-każ tal-Caritas u s-Sedqa, bil-konsegwenza li dan jista' jkollu rigward sparpaljar ta' finanzi u rizorsi umani. Il-volontarjat hafna drabi jfisser solidarjetà fil-prattika, hidma dedikata li diffiċli jagħti hilek impjegat imħallas. Fejn il-volontarjat huwa digħi attiv, il-gvern għandu jagħti sens ta' direzzjoni, jghin materjalment u ma jindahalx aktar milli jkun hemm bżonn;

Għaqdiet volontarji għandhom ikun eżenti mit-taxxa tad-dħul u għandha tingħatalhom lura l-VAT li jkunu ħallsu fuq prodotti u servizzi li jinxraw għall-bżonnijiet tal-ġhaqda. Il-gvern għandu

jgħin finanzjarjament lill-għaqdiet volontarji, iżda dawn għandhom ikunu kemm jista' jkun trasparenti u *accountable* fil-mod ta' kif jonfqu l-fondi tagħhom;

Il-gvern għandu jipprovdi blokk ta' ufficini minn fejn jingħataw diversi facilitajiet lil għaqdiet volontarji. F'dan il-blokk ikun hemm faċiltajiet ta' kmamar għal-laqgħat, *fax machines* u telefons għall-benefiċju speċjalment ta' dawk l-għaqdiet li m'għandhomx post tagħhom.

UGWALJANZA BEJN IS-SESSI

Minkejja l-ugwaljanza fuq il-karta bejn ir-ragħel u l-mara, għad baqa' ħafna xi jsir biex din l-ugwaljanza li ddahħlet fil-ligi Maltija ftit tas-snин ilu tissarrafil fil-ħajja ta' kuljum. Huma meħtieġa għalhekk certi miżuri prattiċi bħal *day care centres* għat-tfal viċin il-post tax-xogħol tal-ġenituri, l-idea ta' *parental leave* li jista' jittieħed mill-missier u mhux bilfors mill-omm, u arranġamenti bħal *flexitime* u *job sharing* li jagħmluha aktar faċli għal mara miżżewga li tintegħra ruħha fid-dinja tax-xogħol;

Biex tkun meħluba d-diskriminazzjoni kontra l-mara fil-qasam politiku, jittieħdu dawk il-miżuri temporanji li jiddiskriminaw b'mod pozittiv favur il-mara biex ikun hemm aktar nisa fl-istituzzjonijiet rappreżentattivi ta' pajjiżna;

Għal dawk li huma beneficiċċi soċjali, titneħħha kull diskriminazzjoni bejn nisa u rġiel li jkollhom l-istess ammont ta' kontribuzzjonijiet tas-sigurtà soċjali.

L-ISTUPRU

Il-ligi Maltija għadha tqis l-istupru bħala offiża kontra l-morali meta l-bqija ta' l-Ewropa tikkonsidra l-istupru bħala offiża kontra l-persuna. Din l-anomalija fil-ligi tagħna għandha titneħħha u l-pieni għall-istupru għandha tiħrax konsiderevolment.

PERSUNI B'DIŻABILITÀ

Barra s-sistema ta' kwotifl-impieg iċċall-persuni b'diżabilità, wasal iż-żmien li l-Istat joffri incenċivi lis-settur privat biex dan jithajjar jimpjega numru akbar ta' persuni b'diżabilità;

Jittieħdu miżuri konkreti u effettivi biex f'kull bini pubbliku tiżdied l-aċċessibilità għal dawn il-persuni bi bżonnijiet speċjali.

GHOLI TAL-HAJJA

Iż-żieda qawwija fil-prezzijiet affettwat hażin l-aktar lil min qiegħed fuq il-paga minima u ma jiħux żidiet oħra permezz ta' ftehim kollettiv. Laqtet hażin ukoll lill-pensjonant li ma jgawdix żidiet minn sorsi oħra. Huwa importanti ferm, l-aktar għal min għandu dhul baxx, li l-kejl tal-gholi tal-hajja jkun kemm jista' jkun preċiż u ġust. Min ikejjel l-inflazzjoni f'pajjiżna għandu jkun hieles u indipendenti għal kollox mill-gvern u l-mod kif isir dan il-kejl ikun ibbażat fuq kriterji oġgettivi u xjentifici. B'hekk ikun garantit li ħadd ma jsorfri tnaqqis fid-dħul reali tiegħu minħabba l-inflazzjoni. Jekk Malta tkompli fit-triq lejn shubija shiha fl-Unjoni Ewropea, se jkollha trażżan bilfors ir-rata ta' l-inflazzjoni għal 3% minħabba l-kriterji stabbiliti ghall-unjoni monetarja. Irridu niżguraw li ma jkunx hawn min jiprova jilhaq din il-mira billi jżomm dan l-indiċi tal-prezzijiet difettuż;

Għal dawk li huma prodotti essenzjali ta' ikel, medicinali, eċċ, għandha tinżamm is-sistema ta' *price orders* li jkunu infurzati b'mod rigoruz.

IL-KONSUMATUR

Il-ligijiet dwar il-harsien tal-konsumatur għandhom ikunu applikati wkoll fir-rigward tal-korporazzjonijiet pubblici u kumpaniji kummerċjali kkontrollati mill-gvern;

Isiru ligijiet ġodda a baži tad-direttivi tal-Unjoni Ewropea rigward l-*after sales services*, garanziji, is-sigurtà tal-prodott u l-użu ta' klawṣoli ingusti f'kuntratti;

Jinfethu *Consumer Advisory Centres* f'zoni kummerċjali ewlenin, li jkunu mmexxija bi shab bejn id-dipartiment ghall-affarijiet tal-konsumatur, il-kunsilli lokali u l-ghaqdiet tal-konsumatur;

Għal dawk il-professjonijiet li għandhom xi bord intern li jirregola lill-membri tal-professjoni, biex ikun żgurat li dawn il-bordijiet interni jkunu tassew imparzjali, il-professjoni rregolata jkollha f'kull każ rappreżentanza minoritarja fuq dak il-bord.

VAT

Meta l-gvern introduċa din it-taxxa ġdida f'pajjiżna b'għaż-ġla liema bħalha, kelli f'mohħu l-aktar kif se jikkonvinċi lill-Unjoni Ewopea li Malta qed tbiddel kif iridu huma. Qajla ta każ kif il-VAT kienet se toħloq problemi serji lil bosta setturi li ma kellhomx żmien bizzżejjed biex jaddattaw. Kummerċjanti żgħar li kien mdorrija jmexxu n-negozju tagħhom b'mod tradizzjonali, f'daqqa wahda sabu hafna formoli x'jimlew u spiċċaw ukoll jagħmluha ta' kolletturi tat-taxxa għall-gvern. Il-VAT ġabet magħha l-*cash register*, li kien il-qofol tal-kontroversja li nqalghet ghax kien il-*cash register* li kixef hafna għawwar u li permezz tiegħu l-gvern seta' jiġbor aktar *income tax*. Filwaqt li huwa ġust li l-gvern jghin permezz ta' *tax deductions* lil dawk in-negożjanti żgħar li dahlu fi spejjeż ġoddta ta' *accountant* jew skrivan minhabba l-mili ta' formoli u l-ġbir tal-VAT, min jipprova jinqeda bit-tgergir li ħoloq il-*cash register* mhux veru jemmen fil-ġustizzja fiskali u soċjali;

Minkejja li l-gvern wieghed lil-VAT ma kinitx se tħolli l-ħajja, min għandu rasu fuq għonqu jaf li l-ħajja kompliet toghla minħabba l-VAT. Din iż-żieda fil-prezzijiet holqot aktar problemi ghall-koppji li riedu jibnu u jarmaw l-ewwel dar tagħhom u li digħi kellhom problema kbira bil-prezzijiet esägerati ta' l-artijiet. Ikun xieraq għalhekk li l-ispejjeż raġonevoli kollha konnessi mal-bini u l-armar ta' l-ewwel dar ta' koppja li se tiżżewweg, għandhom ikunu eżenti kompletament mill-VAT;

Biex it-taxxa tal-VAT tithaddem b'mod aktar ġust u ekwu rridu nimxu lejn sistema li teżisti f'diversi pajjiżi ta' l-Ewropa fejn m'hemmx rata waħda ta' VAT imma tlieta. Il-VAT għandha toghla għal rata ta' 30% fuq prodotti ta' lussu bħal jottijiet, *motor boats*, ajruplani, karrozzi ta' cilindrata 'l fuq minn 20hp, ġojjelli, *fur coats*, moda ffirmata, eċċi, biex b'hekk il-VAT tassew tingabar minn għand min jiflah l-aktar. Mill-banda l-ohra, fuq servizzi essenzjali bħal xogħol ta' *plumber* u *electrician* fi djar privati, ir-rata tal-VAT għandha tonqos għal 7%;

Il-VAT għandha tintuża bħala ghoddha fiskali li tista' tinfluwenza l-ghażliet tal-konsumatur f'dak li jixtri. Dan billi tkun imposta r-rata għolja fuq prodotti li jagħmlu īxsara lill-ambjent, bħal karozzi b'cilindrata għolja u r-rata mnaqqsa fuq prodotti li jistgħu jkunu ftit aktar għoljin għax jużaw proċessi u materja prima li tkun eko-kompatibbli.

PRIVATIZZAZZJONI

Il-gvern għandu jipopolarizza l-kumpaniji pubblici, u anki certi korporazzjonijiet, billi jbigh il-parti l-kbira ta' l-ishma tiegħu lill-pubbliku. Sistema bħal din, barra li żżid l-opportunitajiet ghall-investiment mill-pubbliku, tiggarantixxi aktar effiċjenza u sa ċertu punt aktar *accountability*. Iżda l-gvern, fil-każ ta' dawk il-kumpaniji li għandhom rwol sensittiv fl-ekonomija, għandu jibqa' fil-kontroll tas-sitwazzjoni billi permezz ta' dik li tissejjah *the golden share solution*, jirriserva d-dritt li jkollu l-ahħar kelma dwar deċiżjonijiet ta' certa importanza;

Issir legislazzjoni biex ikun żgurat li min ikun involut fil-process tal-privatizzazzjoni għan-nom tal-gvern f'każijiet partikolari, ma jispicċax involut fil-kumpanija li tkun inbiegħet lill-privat, anki jekk snin wara.

IT-TARZNA

Teżisti sitwazzjoni allarmanti fit-tarzna, mhux għax f'dawn l-ahħar snin intefqu LM60 miljun f'sussidji, imma għax dawn il-flus intefqu bl-addoċċ u mingħajr ebda pjan biex it-tarzna tfiq kemm jista' jkun malajr. Il-Gvern Nazzjonalisti għandu jinżamm responsabbi għal dan l-isparpaljar ta' fondi pubblici għax ma rabatx lit-tarzna b'kundizzjonijiet speċifici dwar kif kellhom jintefqu dawn is-sussidji. Irridu nagħmluha ċara li t-tarzna mhix l-uniku post f'Malta fejn hemm il-ħela u nuqqas ta' kontrolli. L-MSU huwa każ ovvju ieħor. Is-sussidji għandhom jibqgħu jingħataw lit-tarzna bil-patt u l-kundizzjoni li dawn jintefqu f'teknoloġija u makkinarju ġdid, f'retraining tal-ħaddiema u f'marketing professjonal. It-tmexxija ta' l-intraprija għandha tithalla f'idejn *managers* professjonal mingħajr ebda indħil mill-kunsill;

Il-gvern għandu jespropja l-bacir numru wieħed biex jintuża bħala żona ta' rikreazzjoni għall-poplu tal-Kottonera.

RELAZZJONIJIET INDUSTRIJALI

Is-servizz ta' medjazzjoni u konċiljazzjoni rigward kwistjonijiet industrijali għandu jkun ipprovdut minn persuni indipendenti u professjonal f'dan il-qasam li jkollhom il-fiduċja kemm tat-*trade unions* kif ukoll tal-ġhaqdiet ta' min ihaddem.

Azzjonijiet industrijali drastiċi, bħal waqfien mix-xogħol u *lockouts* għandhom jintużaw bħala l-ahħar miżura wara li jkun falla kull tentattiv ta' medjazzjoni jew konċiljazzjoni. Dan huwa propju l-kuntrarju ta' dak li jiġri fil-preżent fejn il-medjazzjoni qed issir meta l-irjus ikunu digà saħnu sew;

Bi principju, id-dritt sagrosant tat-*trade unions* li jordnaw strajk, inkluż ukoll l-istrajk ta' simpatija, għandu jkun protett. Iżda fejn isir abbuż minn dan id-dritt, eż strajk politiku jew strajk ta' simpatija li jolqot lil terzi persuni li ma jkunux involuti direttament fil-kwistjoni industrijali, il-qorti jkollha dritt li tneħħi l-immunità tat-*trade union* u tordna l-ħlas tad-danni;

F'kull kaž, qabel ikun ordnat strajk, għandha ssir votazzjoni sigrieta fost il-ħaddiema li jkunu se jagħmlu l-istrajk;

Isiru illegali kemm il-*closed shop* kif ukoll direttivi ta' *trade unions* li jiddiskriminaw bejn dawk il-ħaddiema li huma membri tal-*union* u bejn dawk li mħumiex. Mill-banda l-ohra *employers* li jagħmlu pressjoni fuq l-impjegati tagħhom biex ma jidħlux fi *trade union* għandhom ikunu ppenalizzati severament;

It-tribunal industrijali ma jibqax jinhatar bil-metodu tal-lum, imma għandu jkun appuntat mill-President tar-Repubblika u jitneħħa bl-istess metodu u ghall-istess raġunijiet li jistgħu jitneħħew l-imħallfin u l-maġistrati. Il-kumpens għal tkeċċija ingusta li jingħata mit-tribunal industrijali għandu jogħla sostanzjalment biex ikun jirrifletti l-pagi u l-prezzijiet tal-lum. Impjegati pubbliċi għandu jkollhom l-istess rimedji quddiem it-tribunal industrijali bħall-impjegati privati;

Ikun rikonoxxut id-dritt tal-membri tal-korp tal-pulizija u ta' l-armata li jissieħbu fi *trade union*.

IMPJEGATI TAČ-ĊIVIL

Jitneħħew l-emendi ta' l-1981 u tingħata lura lill-qrati s-setgħa li jkunu jistgħu jiskrutinaw jekk hemmx ksur ta' kuntratt ta' persuni impjegati fiċ-ċivil.

KUNTRATTI DEFINITI

L-użu tal-kuntratt definit huwa ġustifikat biss f'ċirkostanzi speċifiċi

u għal certi tipi ta' xogħol. Fejn kuntratt definit ikun imġedded regolarmen għal aktar minn sena, dan jibda jitqies awtomatikament bhala kuntratt indefinit.

L-AMBJENT FUQ IL-POST TAX-XOGHOL

Il-kummissjoni li twaqqfet dwar is-sigurtà u l-ambjent fuq il-post tax-xogħol għandha tinbidel f'awtorità li tkun waħda eżekkutiva u li tista' tinforza d-deċiżjonijiet tagħha. Ir-regolamenti eżistenti dwar is-sigurtà fuq il-post tax-xogħol għandhom ikunu aġġornati għaż-żminnijiet tal-lum. Għandu jkun hemm numru adegwata ta' *enforcement officers* biex dawn ir-regolamenti jkunu infurzati b'mod rigoruz.

SIGURTÀ F'POSTIJIET TA' DIVERTIMENT

Diskoteki u postiċċi ohra ta' divertiment għandhom jikkonformaw ma' *standards* għolja ta' sigurtà kontra kull eventwalitā ta' ħruq u emerġenzi ohra. Il-pulizija għandha tiehu l-prekawzjonijiet kollha dwar *over-crowding* f'dawn il-kumplessi ta' divertiment.

TURIŻMU

Huma diversi r-raġunijiet ghall-krizi prezenti fit-turizmu, ewlenin fosthom *policies* governattivi li fittxew biss ir-riżultati immedjati u li ma rawx l-implikazzjonijiet fit-tul ta' l-iżvilupp turistiku goff u bl-addoċċ li seħħ f'pajjiżna. It-turizmu jibqa' wahda mill-arterji principali ta' l-ekonomija ta' pajjiżna u għalhekk għandna nharsuh u nsahħħu. Iżda m'hemmx dubbju li t-tip ta' żvilupp li seħħ f'dan is-settur matul is-snин pogħa fil-periklu l-eżistenza nnifisha ta' din l-industrija. X'jiġi jagħmlu Malta t-turisti jekk kull roqgha mill-kosta jew il-kampanja Maltija se tispicċċa mimmlja bil-ġebel u konkri! Fl-interess ta' l-istess industrija tat-turizmu, irridu nharsu dak li għad fadal mill-kampanja u x-xtajtiet tagħna;

Għalhekk ma jagħmilx sens li jingħataw aktar permessi għal lukandi u kumplessi turistiċi ġoddha u jkun ferm ahjar jekk il-gvern jghin permezz ta' tnaqqis fit-taxxa fuq il-profitti li jkunu investiti mill-ġdid fir-refurbishment u titjib fil-kwalitā tal-lukandi eżistenti; M'hemmx dubbju li l-VAT kompliet ziedet mal-problemi li kien digħi qed jiffaċċja dan is-settur minħabba n-nuqqas ta' viżjoni fit-tul. Minħabba l-krīži li teżisti fil-preżent f'dan il-qasam, ikun xieraq li t-taxxa fuq l-akkomodazzjoni tinżel għar-rata ta' 7% li hemm fi Spanja u Cipru;

Il-gvern għandu jinvesti bis-serjetà fl-infrastruttura li ssostni l-industrija tat-turiżmu u dan permezz ta' titjib sostanzjali fid-dehra generali tal-mużewijiet u siti storiċi, kulturali u arkeoloġiči;

Irid ikun żgurat li l-kwalità tal-prodott u s-servizz li jingħata t-turist ikunu ta' livell xieraq. Hafna drabi t-turist ma jsib l-ebda rimedju effettiv kontra prezzi ġej esägerati u servizzi medjokri. Id-dipartiment tal-konsumatur għandu jkollu *helpline* dirett għal dawk it-turisti li jkunu ingannati fil-perjodu qasir li jagħmlu f'Malta. Irid ikun żgurat li tinqata' l-'użanza' kerha li turist ikun imġieghel iħallas prezz ferm ogħla minn dak li jħallas il-Malti;

L-operaturi turistiċi u sidien ta' lukandi għandhom jingħataw rwol aktar attiv fit-tfassil ta' l-istratgeġja u fl-infiq tal-*budget* tal-*marketing* tal-NTOM.

IL-BIEDJA

Il-bidwi Malta jista' jitqies li huwa l-kustodju tal-kampanja tagħna u minħabba din ir-raġuni biss huwa importanti li tkun żgurata l-eżistenza tiegħu;

Ir-raba' f'Malta qiegħed dejjem jiċċien u qed jonqos ukoll drastikament in-numru ta' bdiewa li jaqilgħu l-ghajxien tagħhom primarjament mill-biedja. L-art agrikola niżlet minn madwar 56% ta' l-art kollha f'Malta u Ghawdex fl-1957 għal madwar 38% fl-1985. Hafna bdiewa telqu l-biedja mhux biss għax fiha aktar tbatija minn attivitajiet oħra. Sa ċertu punt din it-tbatija ttaffiet sew bil-mezzi mekkaniċi tal-lum. F'dawn l-aħħar snin il-biedja qabdet sew it-triq tan-niżla f'pajjiżna minħabba l-bini bl-addoċċi fil-kampanja kif ukoll għax il-qligħ mill-attivitā agrikola mhux wieħed adegwat. Il-qligħ tal-bidwi qed jitnaqqar sew mis-senserija tal-pitkal u l-marġini ta' profit li jagħmel il-bejjiegħ tat-triq. Għandu jkun ikkontrollat b'mod effettiv il-profitit tal-pitkal u tal-hawker. Altrimenti l-bidwi jingħata l-possibiltà li jbigh direttament il-prodott tiegħu lill-konsumatur mingħajr il-htiega tal-pitkal;

Il-koperattivi tal-biedja jingħataw incenċivi biex jiftu huma stess hwienet minn fejn ibighu l-prodotti agrikoli tal-membri u b'hekk iżommu ghall-membri tagħhom parti akbar mill-qligħ;

Ikun imħajjar investiment f'makkinarju, serer, eċċi, permezz ta'

incentivi fiskali u sussidji li jkunu jixbhu l-incentivi li jingħataw lill-industrija tal-manifattura;

Issir ligi li tipprobjixxi l-qsim tar-raba' f'biċċiet żgħar minħabba kwistjonijiet ta' wirt. Il-biedja tagħna ma tistax tkun kompetittiva jekk ir-raba' tagħna jibqa' jiġi ffragmentat f'partijiet dejjem iżgħar minħabba wirt;

Filwaqt li għandhom jinżammu l-kontrolli fuq il-prezzijiet ta' hxejjex u frott ghall-konsumatur, għandha tiddahħal sistema ta' prezzi differenti bbażata fuq gradi ta' kwalità differenti;

Il-bdiewa tagħna għandhom ikunu edukati fit-teknika magħrufa bħala *Integrated Pest Control* (IPM) li hija teknika intiża biex tnaqqas id-dipendenza jezda fuq il-pestiċidi billi jintużaw metodi parti tradizzjonali, bħar-rotazzjoni tal-hxejjex, u parti moderni, bħall-manipolazzjoni mekkanika tal-ħamrija;

Ikun żgurat li l-effetti negattivi ta' shubija eventwali fl-Unjoni Ewropea jkun hemm x'jagħmel tajjeb għalihom f'termini ta' ghajjnuna finanzjarja li tingħata taħt skemi għal regjuni anqas żviluppati, bħall-Portugal, il-Grecja u l-Irlanda.

SPORTS

L-isport għandu ikun aċċessibbli għal kulħadd u mhux ikun ristrett għal min jiflah ihallas għall-facilitajiet. X'aktarx għax il-valur soċjali ta' l-isport għadu mhux rikonoxxut kif għandu jkun, għadhom ma nbnewx facilitajiet bizżejjed biex tassew l-isport ikun aċċessibbli għal kulħadd. Barra facilitajiet sportivi ġodda, għandhom ikunu 'upgraded' u użati ahjar il-facilitajiet eżistenti;

Id-deċentralizzazzjoni fl-isport għandha sseħħi billi l-facilitajiet ikunu amministrati direttament mill-Kunsilli Lokali. B'hekk tingħata spinta lill-isport fil-livell ta' komunità, u fejn il-facilitajiet iservu numru ta' rħula, għandhom isiru proġetti bi shab bejn il-kunsilli differenti. Huwa importanti li dawn il-facilitajiet ma jaqgħux biss f'idejn il-klabbs, iżda l-pubbliku jingħata wkoll l-opportunità li jagħmel użu minnhom;

Tingħata ghajjnuna finanzjarja mill-gvern lil dawk l-assocjazzjonijiet li jitmexxew minn volontiera u li ma jitkolboxx hlas mill-ispettaturi;

Biex il-gvern ikun f'qaghda li jiffinanzja s-sussidji lill-assoċjazzjonijiet sportivi, għandhom ikunu legalizzati l-pools, biex b'hekk flok il-flus tal-logħob imorru għand il-lagħaba illegali, imorru għand l-assoċjazzjonijiet li għandhom bżonn ghajjnuna finanzjarja;

Tingħata ghajjnuna finanzjarja u eżenzjoni mill-VAT fuq ix-xiri ta' apparat li jintuża għad-dope tests. Barra minn hekk l-apparat sportiv b'mod ġenerali għandu jkun eżentat mill-VAT għal kollox;

L-isport għandu jingħata l-importanza li tixraqlu fl-iskejjel statali. Sabiex tirranga s-sitwazzjoni prezenti fejn l-isport qed jingħata l-ġenb, speċjalment fl-iskejjel primarji, għandha ssir reviżjoni tal-kurrikulu nazzjonali halli l-lezzjonijiet ta' l-edukazzjoni fizika jingħataw kuljum;

Ir-riklamar tas-sigaretti għandu jsir illegali fir-rigward ta' attivitat sportivi u ma tibqax permessa s-sitwazzjoni attwali fejn il-kumpaniji tas-sigaretti qed jużaw l-isponsorship tagħhom fl-isport biex jevitaw il-ban tar-reklamar tas-sigaretti fuq it-televiżjoni.

L-UNJONI EWROPEA

Il-kwistjoni tas-shubija fl-Unjoni Ewropea jeħtieg li tkun indirizzata b'mentalità kemm jiista' jkun miftuħa u matura. Din mhix kwistjoni sempliċi ta' kollox hażin fuq naħħa u ta' kollox tajjeb fuq in-naħħa l-ohra. Il-poplu għadu sajjem kważi għal kollox minn informazzjoni oggettiva dwar dan is-suġġett, hlief għal karikaturi u eloġji li qed isiru miż-żewġ partiti tradizzjonali dwar din il-kwistjoni ta' importanza vitali għal Malta. Haġa ta' l-iskantament il-gvern nazzjonalisti m'hu qed jagħmel l-ebda kundizzjonijiet għas-shubija fl-UE u lest jidħol akkost ta' kollox u mingħajr ebda rizervi. U dan allavolja għall-perjodu tranżitorju, il-gvern jiista' jinnegozja certi derogi mal-UE biex direttivi ta' l-Unjoni ma jibdewx japplikaw mill-ewwel imma wara numru ta' snin. Minħabba dan l-atteggamento sottomess u servili tal-gvern nazzjonalisti lejn l-Ewropa, inbidlu radikalment hafna mill-istrutturi ta' l-ekonomija b'mod mghäggel iżżejjed u dan ħoloq diffikultajiet serji għal certi setturi li ma kinux daqshekk ippreparati għal dan it-taqlib. Sakemm l-applikazzjoni ta' Malta tibqa' mdendla fil-limbu, Malta ma tistax tibbenefika minn fondi ta' l-Unjoni li jistgħu itaffu xi ftit dawn id-diffikultajiet. Min-naħħa tiegħu, il-partit laburista qed jieħu atteggamento għal kollox negattiv u kontinwament jipprova jirkeb fuq it-tgergir li ġab miegħu dan it-taqlib;

Għalkemm l-Alternattiva Demokratika taqbel fil-prinċipju mas-shubija ta' Malta fl-Unjoni Ewropea, ma taqbilx ma' l-attitudni servili tal-Partit Nazzjonalisti li jrid idaħħal lil pajjiżna fl-Unjoni, ikunu xi jkunu l-kundizzjonijiet. Id-deċiżjoni finali dwar shubija għandha tittieħed wara li jkunu magħrufin il-kundizzjonijiet kollha għad-dħul. Fuq kollox l-aħħar kelma dwar din il-kwistjoni għandha tithalla f'idejn il-poplu permezz ta' referendum;

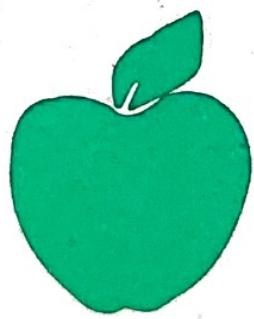
Għandha tingħata attenzjoni speċjali lil dawk il-kategoriji ta' ħaddiema li se jintlaqtu jew digħi nsla minnha r-riestrutturazzjoni ta' l-ekonomija meħtieġa biex Malta tkun tista' tidħol fl-UE. Trid tingħata attenzjoni speċjali lil dik il-kategorija ta' ħaddiema li jisfaw qiegħda wara li jkunu qabżu l-età ta' 45 sena.

RELAZZJONIJIET MAL-LIBJA

Filwaqt li huwa importanti li Malta żżomm relazzjonijiet tajbin ma' pajjiżi ġirien bħal-Libja, dan ma jfissirx li l-Libja għandha tithalla tittratta ma' Malta qisha din hija xi kolonja tagħha. Anki f'dar-rigward il-gvern nazzjonalisti ha attegġġament sottomess u servili. Il-pożizzjoni ta' Malta rigward il-Libja u certi każijiet bħal ta' Lockerbie, il-qtil ta' Shqaqi u l-operazzjonijiet tas-servizz sigriet Libjan rigward Libjani li jaħarbu l-lieva, għandha tkun iċċarata darba għal dejjem biex l-image internazzjonali ta' Malta ma jibqax isofri minħabba dawn is-sitwazzjonijiet ambigwi.

REFUGJATI U HADDIEMA BARRANIN

Titfassal *policy* čara dwar il-problema ta' l-immigrant illegali f'pajjiżnā. M'għandniex nittolleraw aktar is-sitwazzjoni ipokrita fejn numru dejjem jikber ta' ħaddiema illegali barranin qegħdin jithaddmu b'kundizzjonijiet tassew miżeri minn kuntratturi li jisfruttaw is-sitwazzjoni prekarja tagħhom. Trid tinħad dem sistema fejn minn żmien għal żmien ikunu stabbiliti kwoti ta' ħaddiema barranin li jingħataw permess jaħdmu Malta biex ikun żguratli dawn igawdu l-protezzjoni kollha li tagħti l-ligi lill-ħaddiema Maltin. Malta għandha tistabbilixxi kwoti, anki jekk żgħar, għall-barranin li ma jkunux jistgħu jmorru lura f'pajjiżhom minħabba persekuzzjoni politika.

alternattiva